

ALPANIJE
ESARGE

str. 3

**SRACKA
PA**

TJIKLA
str. 5

Porabje

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 2. novembra 1995 * Leto V, št. 22

PRAZNOVALI SMO NA GORNJEM SENIKU

27. oktober bo v zgodovini porabskih Slovencev ostal zapisan kot poseben dan; v gornjeseniškem kulturnem domu smo namreč praznovali tri pomembne obletnice: 5. obletnico ustanovitve Zveze Slovencev na Madžarskem, 25. obletnico delovanja porabskega glasbenika Lacija Korpiča in 20. obletnico ženskega kvarteta, ki uspešno nastopa s Korpičevim ansamblom.

V slovesno okrašeni dvorani se je zbralo veliko število gostov iz Madžarske, Slovenije in tudi delegaciji zamejskih Slovencev iz Avstrije in Italije. Jože Hirnök, ki uspešno vodi Zvezo že od njene ustanovitve, je v svojem slavnostnem govoru poudaril pomen Zveze za ohranjanje slovenske narodne identitete pri porabskih Slovencih, pomen njenega kulturnega in informativnega delovanja. Zveza je v tem sorazmerno kratkem času od ustanovitve dosegla pomembne uspehe: podpirala je delovanje uspešnih porabskih kulturnih skupin, izdajala štirinajstdevnik Porabje, ki ga dobiva vsaka slovenska družina, z bogato založniško dejavnostjo pa poskrbela, da je vedno več domačih slovenskih knjig v porabskih družinskih knjižnicah. Od kar je slovensko manjšino po zakonu začela politično zastopati Državna slovenska manjšinska samouprava, se je Zveza Slovencev posvetila predvsem kulturno-informativnemu delovanju, njen obstoj pa je več kot potreben. Sodelovanje z narodno matico, kot tudi skrb za ohranjanje materin-

Med gosti smo lahko pozdravili tudi g. Ferenc Hajósa, veleposlanika R Slovenije v Budimpešti, ki je toplo pozdravil Lacija Korpiča.

ščine ostajata še naprej Zvezini prioritetni nalogi; pa tudi skrita želja, da matična Slovenija odpre v Porabju svoj konzulat, je še vedno le želja. Enako je s porabskim radiem in drugim mejnim prehodom. Bo matična država končno začela dojemati, da lepe besede niso dovolj?? Moramo pa poudariti, da Slovenija izjemno veliko pomaga predvsem na šolskem in kulturnem področju...

Gostje: Ferenc Hajós, slovenski veleposlanik na Madžarskem, Geza Bačić, svetovalec Vlade RS za narodnosti, Roman Gruden z Ministrstva RS za šolstvo in šport ter številni drugi so v svojih nagovorih poudarili izjemne zasluge Zveze Slovencev pri ohranjanju slovenske narodne identitete, kot tudi čestitali vodstvu ob jubileju in izrekli dobre želje za bodočnost.

Drugi del slovesnosti je potekal v znamenju praznovanja lepih obletnic porabskega glasbenega ustvarjanja: porabski glasbenik Laci Korpič s svojo harmoniko razveseljuje staro in mlado že 25 let; zbira izvirne porabske pesmi in zavzeto ohranja domače glasbeno izročilo. Z ansamblom in ženskim kvartetom nastopa doma in v tujini. Glasbeniki so nam predstavili nekaj najbolj znanih pesmi, na oder pa so povabili tudi bivše članice kvarteta in nam zapeli svoje najljubše pesmi. ZKO Slovenije je prizadevnim glasbenikom podelila visoka priznanja, Gallusove značke, Laci Korpič pa je prejel Gallusovo listino.

Iskrene čestitke vsem!

VALERIJA PERGER

Sedem desetletij Inštituta za narodnostna vprašanja

ZMERAJ VEČ RAZISKOVANJ TUDI V PORABJU

Na počastitev pomembnega jubileja, 70-letnico Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani, so prišli nekdanji in sedanjí raziskovalci, predstavniki slovenskih manjšin v sosednjih državah in manjšin v Sloveniji in tudi drugi ugledni gostje, med njimi dr. Peter Leuprecht, namestnik generalnega sekretarja Sveta Evrope.

Visoko državno odlikovanje je Inštitutu za narodnostna vprašanja predal predsednik republike Slovenije Milan Kučan. Poudaril je, da so "Tematika in sadovi dela INV izraz življenjske potrebe slovenskega naroda in Slovenije, da bi se tukaj na stičišču Slovencev z drugimi narodi uveljavila demokratična, za vsakega človeka brez razlik upoštevajoča razmerja. Zgolj v takšnih razmerjih more potem narod tudi živeti svobodno, ne glede na obstoj državnih meja."

Minister za znanost in tehnologijo dr. Rado Bo-

hinc pa je opredelil vlogo ustanove v slovenskem in evropskem raziskovalnem in znanstvenem prostoru. Dejal je, da opravlja Inštitut za narodnostna vprašanja zelo pomembno delo doma, v sodelovanju z raziskovalnimi inštituti v zamejstvu in drugod v svetu. Njegova vloga se je razširila tudi po razpadu Jugoslavije, je poudaril minister za znanost in tehnologijo.

Posebno pozornost je pritegnilo tudi predavanje dr. Petra Leuprechta iz Sveta Evrope, ki je izrekel priznanje Inštitutu za njegov prispevek k evropskemu kodificiranju sistema posebnih pravic narodnih in jezikovnih manjšin, Sloveniji pa za zgledno raven manjšinske zaščitne kulture.

Direktorica Inštituta mag. Vera Klopčič je predstavila najpomembnejše naloge, pri čemer je poudarila nadaljevanje interdisciplinarnih raziskav. Dejavnost Inštituta pa je

mogoče strniti - tudi za vnaprej - v štiri osnovne dejavnosti: raziskovanje, dokumentiranje, organizacija mednarodnih znanstvenih srečanj in publicistika.

Sodelavec Inštituta Janez Stergar pa je ob jubileju pripravil publikacijo, v kateri so najpomembnejši podatki o ustanovi, ki je začela z delom 1. februarja 1925. leta, na začetku kot Manjšinski inštitut, in zdaj kot Inštitut za narodnostna vprašanja v Ljubljani. Ni nepomembno zapisati, da posveča Inštitut vse več pozornosti tudi proučevanju razmer med porabskimi Slovenci, tudi po zaslugi mag. Katarine Hirnök-Munda. V projekt Medetnični odnosi v slovenskem etničnem prostoru (nosilka prof. dr. Albina Nečak-Lük) sta vključena tudi Monošter in Lendava.

eR

Prvo pisateljsko srečanje

OKO BESEDE

Pisatelji iz domala vseh koncev Slovenije, ki so prišli na prvo štiridnevno srečanje, ki je pod naslovom Oko besede potekalo v Murski Soboti oziroma Prekmurju, so za krajši čas obiskali tudi Monošter in Gornji Senik.

V monoštrskem muzeju Avgust Pavel so jih zlasti pritegnili predmeti, zbrani med Slovenci v Porabju.

na Gornjem Seniku pa narodnostni utrip tega kraja. Sicer pa sta pisatelje z razmerami med manjšinami na Madžarskem, zlasti pa med porabskimi Slovenci, seznanila predsednik Zveze Slovencev Jože Hirnök in

urednica Porabja Marijana Sukič.

Večina slovenskih pisateljev je bila v Porabju

prvič. Tako tudi znani književnik Andrej Hing, ki je dejal, da pravzaprav ni natančno vedel, kje je Porabje. Nekoliko drugače je razmišljal pesnik Tone Pavček, ki je že bral svoje pesmi na gornjesejniški in monoštrski šoli: "Ko sem bil prvič v Porabju mi je ostalo v spominu nekaj lepih lepih scen, zlasti otroci na Gornjem Seniku, ki so med sabo govorili slovensko... Prijetno me je dojmilo to narečje, kako mehko in lepo je plavalo, in kako sem pravzaprav prihajal v ta jezik mnogo bolj kot bi prišel v kakšno rezijansčino... Spremenilo se je zdaj mnogo od takrat. Takrat sem rekel, ne grem več v Porabje, dokler bodo ti stražni stolpi... in zdaj sem šel, ni nobenih stolpov, ne policije... tudi sistema sta padla..."

eR

AKADEMSKA SLIKARJA F. MESARIČ IN S. ČERVEK PRIPRAVLJATA RAZSTAVO NA GORNJEM SENIKU

Pred dnevi so Slovenci v Porabju in še posebej z Gornjega Senika prisostvovali pomembnemu dogodku: otvoritvi razstavnih prostorov in razstave o slovenskih duhovnikih na Gornjem Seniku. Po zaslugi družine Nagy in prizadevnega dela Kuratorija sklada "Tromejnik", pa bo v novembru gostovala nova razstava umetniških del uglednih akademskih slikarjev iz Slovenije - Franca Mesariča in Sandija Črveka. Oba avtorja sta že uveljavljena slikarja, ki sta imela vrsto uspešnih lastnih in skupinskih razstav doma in v tujini, tudi na Madžarskem.

Franc Mesarič: Gornji Senik 1995 platno akril

V teh lepih sončnih jesenskih dneh sta bila že večkrat na Gornjem Seniku in v okolici "s kompletnim slikarskim priborom" in že doslej ustvarila več lepih pokrajinskih slik. V prelepem Gornjem Seniku in okolici jima motivov za lepe risbe ni manjkalo, kar potrjujejo objavljeni posnetki slik.

Sandi Črvek: Motiv iz Porabja olje, platno 1995

Samostojno razstavo svojih umetniških slik (pretežno z risbami z Gornjega Senika) pripravljata za mesec november, ko si bomo razstavo lahko ogledali. Otvoritev razstave bo 17. novembra 1995.

Geza Bačić

ESARGE

Gda sam v banji, pod zemlavo delo, je būu tam en človek, en rudar (bányász), šteri se nigdar nej z nami vred kaupo. Takše pa je nej mogauče bilau, ka tisti, što je vō s tiste črne, glopke lūknje prišo - sajavi kak sam Lucifer -, bi se nej dojskaupo. Pa don je būu nad nami takši moški, šteri se nej kaupo. Zatogavolo je na bus tō nej smo gortiti. Raj je ūšo par kilomejtarov pejški. Doma se je kaupo. Nej zato, ka bi nesrani būu, liki zatogavolo, ka je skrivo, ka je pod pazdjem emo nutri tetovirano. Tau, ka je esar būu, Hitlerov sodak.

*

*

*

K. oča so mi sami začneli pripovedjati od toga, ka so uni esar bili. Pokazali so mi svoje pazdje, gde je ena velka litera S nutri tetovirana, pa njina krvna skupina (0). Dugo so uni tō skrivali, na svojom delovnom mestu so se tō ejkstra mujevali ptt. Zdaj pri 74 lejtaj pa je nika - primilo, ka je trbej drugim tō povōdati. Najbole vendrak tau, ka so uni prej nej sami od seba šli, liki so mogli titi.

-Tisti 6 lejta na Rusoškom, gda sam būu zgrablani, je nej malo delo bilau. Eno srečo sam zato emo, ka sam meštrijo emo, pa slovenska materna rejč mi je zato tō dosta pomagala. Sprvoga je trnok žmetno bilau, depa sledik sam te že nutri v veštauki būu. Naslednje, gda sam domau prišo, 51-oga leta, sam 84 kile vago...

-Mislite 48 kil?
-Nej, 84. Nej voda bila v meni, liki dobro sam vōgledo.

-Vej pa te vam je tam dobro šlau!

-Naslednje že rejsan. Ena baja je bila, ka je človek nej būu fraj, nopa tau, ka je človek legēn būu, pa bi zato dobro bilau, če bi kakše dekle ali ženske tō bile.

-Vejpa kakše ruske dekle ste don srečali.

-Ja, enpar zato bilau, depa nej nagausti.

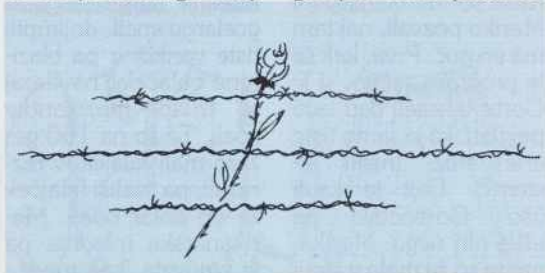
-Nej ste v Siberiji bili?

-Nej. V Moskvi sam būu v dvej mejstaj, v Voronježi, v Koloni, v Novotroickoji ptt. Dobro par mejstaj sam būu, pa te so vsigder tak pravili, gda smo z enoga lagera v drugi lager šli, ka "skoro domoj", zdaj mo domau šli. Pa nej istina bila, ka smo nej domau šli, liki v drugi lager. Nopa te, tačas-tačas, ka so nas v Voronježa domau pistili, 49-oga. Te smo v Pešt prišli, tam so nas kak politične vauznike pá pod ključ djali.

-Zaka, ste kaj lagvogova gučali?

-Nej, nej sam lagvo gučo, liki tau je bila problema, ka tistoga ipa, gda so Nemci prej vzeli Štajere,

kak že Austrijo, pa Hitler je takšo velko mauč emo, ka šteri je doma būu, kak mladi človek, je vsakši na štōlingo mogo titi. Če nej, te so je šandarge vkūp

gnali. Tak sam te ge tō nemški sodak grato. 44-oga sam nutri rukivo v Pécs, od tistec so nas v Ercsi pelali, tam so nas nutri naravnali. Pa tam so nas nutri zažgali tō.

-Nutri pod pazdjem?

-Ja. Esarge smo bili. Eto vidite! Tau je nula (0), moja krvna skupina (vércsoport), tū pa pá ena litera S. Če je človek na fronti būu, pa je splazērani grato, so iz toga vōdali, kakšo krv človek má... Tau je najvejša baja bila, ka gda sam na Nemškem zgrablenec grato-ge sam būu pri tistaj, šteri so mostē redili -, Rusi so včas pravili: "Roke gore!" Takše tetoviranje so iskali, pa če so najšli, te baja bila. Pa ranč nej mala baja, ka človek nej mogo doizatagiti, ka je povejmo esar būu.

-Ge sam pa brodo, ka dva S-na (SS) gesteta nutri tetovirana.

-Nej, samo eden... 48-oga leta je vsakši, šteri je pri vogrskoj sodačiji būu pa so ga Rusi zgrabili, pūščeni būu domau, liki šteri so v nemškoj armadi bili sodačke, kak mi, smo duže bili.

-Vi ste se sami glasili za esara ali pa so vas poslali?

-Nas so vse vkūper pobrali. Mujs smo mogli titi.

-Depa takši so tō bili, šteri so se sami glasili.

-Ja, sprvoga. Pa zvejksi tau so vse fertik bili na fronti... Mi smo na Rusoškom mogli življenjepis (ōnēltrajz) dojspisati. Rusi so takšo zvezo meli s tistim tanačom, kam je človek valon būu, pa so je

vōopitali, če je tau istina, ka smo se mi nej sami glasili za esare. Vejpa meni je sledik predjen v kancelaji vse djenau dojgučo, kakšo-ge ipa, kelko pisma so

dobili, ka če nas leko domau pistijo ali nej. Če smo pri tom tali krivi bili ali nej. Gda so nazaj pisali, ka smo mi nikanej krivi bili, ka nam je mujs bilau titi, te so nas domau pistili.

-Vejpa te prauti toma, ka ste vi don esar bili, se vam je zato prauti slednjomi don dobro godilo! Tau zato, ka so Rusi že znali, ka ste trūcani bili?

-Tau je tak bilau. No pa če je človek postani būu, svoje delo zgotovo, pa nikše politične probleme nej naredo, so nas naslednje že radi meli, nej nevolu bila... Takši so tō bili, ka so na črno dekle ali ženske meli. Če je človek s kapušom v lageri dober būu, pa se je tisti pokušo takšoga zgrablenca vōpistiti, te se ma je leko kaj priškalo. Depa tau nej malo delo bilau. Zato, ka če so koga zgrabili, te badva - v Siberijo!

-Pa zaka so te rusoške ženske vas stele, vej so pa une svoje moške tō mele. Ali ste vi - zgrablenec - bole fejšti bili?

-Po bojni tam celau malo moškov bilau. Če trnok mladi būu, ali starejši, ali takši kaudiš fele. Pa te so zgrablenec včasik zato tō meli kakšo srečo. S Slaskoga je būu en dober padaš, ka znau rusoški pisati, šteti, gučati, prej tistoga te človek leko pisma piso.

-Takše probleme nej bilau, ka gda ste domau prišli, ka bi te Rusi pá v kancelaji pisali, ka gde pa te

pa tē gē, ka tū prej nikši mali mlajši naprej dejo?!...

-Hahaha... Ge sam būu dvakrat v Rusoškom. Dru-go paut 78-oga leta za dobro delo. Za 14 gni sam ūšo, ge pa eden od partije. No pa ka škem povedati, gda je tau bilau, te so namē moji kolejgarge sekērali, naj prej ge dem, ka ge prej tam male mlajše mam, pa tisti prej očo prosijo, ka ga škejo vidati... Drugi paut smo več nej v lageri bili, liki v hoteli. Dobro gesti smo dobili, vodko, pēr pa vse.

-Zdaj se hejcamo, depa sprvoga - kak SS-sodake - so vas zato gvūšno nej tak lepau gorprijali.

-Jaj, sprvoga so Rusi na nas graubo čemēre meli. Ka smo mi prej njini protivniki, pa ka smo mi prej dosta Rusov dojzostrejčali, pa endrugo. Nopa sledik so zato gorprišli, ka nej vse tak istina bila, kak so njim gučali.

-Gde ste pa te bili, gda ste pravi SS-sodak bili?

-Ge sam tri gni būu v prvaj liniji. Ka ovak sam ge v veštauki būu.

-Te ste vi ranč nej strejlali?

-Strejlali smo zato tō, malo nika, zato ka nej do-

*

*

*

K. oča so mi eške dosta vse pripovedjali, eške eno zgodbico naj vam povejm. Gda so se v 50-aj lejtaj ženili, so najprva mogli dovolenje (engedély) prošiti od policije, ka naj nedo bajo meli, ka večer v desetoj vōri nedo doma. Takši štraf so meli, usikši den najkesnejdo 10. vōre so mogli doma biti. Gostūvanje pa je pri ženin starišaj bilau. Vnoči gdakoli so leko sivi podje prišli, pa so na papēr podpisali, če je "zgrablenec" doma būu ali nej. Nej slabaudno bilau pismo pisati, telefonérati. Gda so k svoji dekli ojdli "ponoči", so se vsigder mogli pačiti, ka so večer v 10-aj vōri mogli doma biti. (Vleti so te nej dosta sreče meli, ka dugo sveklau bilau.) Dojzapovōdano so meli eške tau tō, ka bi v krčmau ali cerkev šli. Kak če bi človek pa v enom drugom lageri būu. Tau je trpelo do 53-oga leta, tačas ka je Nagy Imre nej veliko amnestijo naredo.

Depa naj bi žitek nej būu trnok naleki, dva pojba od ženine žlate sta v 50-aj lejtaj na Slasko odskočila. Od očo mlajšo sestro je že skor za ženo vzōu en sodački predjen. Tē je na gostūvanja dēn cūj gostūvančarskoj izi būu zapovōdan, naj skrb má, če ger ne prideta tistiua dva iz Jugoslavije. Če ja, naj je dojzadrži. Tē predjen pa je s sebov vzōu svojoga sodaka, šteri pa je z drugov sestrov odo. Predjen sodaki tō dau eno pistolo, ka če oviva prideta, de je trbōlo dojstrliiti. (Tistoga ipa je būu Tito na Vogrskom "Pes na lanci".) Eden je na skrūma rejsan prišo. Prejk dvojne grajnec. Titove pa Rakosina. Bistri podje! Mladi par je na srečo nika nej znau. Nutri na gostūvanje se je zato nej pokušo. Predjen je "špijona" vozajek za ramom srečo. Depa prej je za svoje lūbice očo volo ovoga disidenta nej dojzadržo pa nej dojstrejlo...

Preklete, nej?!

Francek Mukič

OD SLOVENIJE...

Kučan in Drnovšek v New Yorku

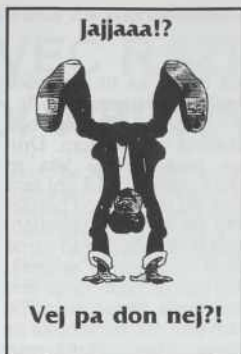
Prva moža slovenske države sta se pred dnevi mudila v New Yorku, kjer so potekale slovesnosti ob 50. obletnici Organizacije združenih narodov. Slovenski predsednik Milan Kučan, ki je tako kot večina drugih državnikov, spregovoril na 50. vrhunskem zasedanju OZN-a, se je v ZDA pogovarjal s številnimi svojimi kolegi. V prostorih ameriške misije v palači Združenih narodov, pa sta se prvič po osamosvojitvi Slovenije srečala tudi ameriški predsednik Clinton in slovenski premier Drnovšek. V polurnem pogovoru je prvi mož svetovne veselice pokazal dobro poznavanje razmer v Sloveniji in izrazil podporo Sloveniji pri vključevanju v evropske integracijske tokove in zvezo Nato.

Vedno več zasvojenih z drogo

Skorajda ne mine tedna, da slovenski časopisi ne bi poročali o primeru, da je kdo od zasvojenih za drogo vzel preveliko količino mamil. Nekaj jih potem v bolnišnici uspejo rešiti, nekaj pa jih tudi umre. Kaj storiti? V Celju se je z okroglo mizo o mladih in zasvojenosti začel mesec prizadevanj za preprečevanje zasvojenosti z naslovom Mladost brez odvisnosti. Po vsej Sloveniji pa se vrsti vrsta dejavnosti, nastal pa naj bi tudi imenik vseh ustanov in posameznikov, ki se ukvarjajo z uživalci drog.

Steklina

V zadnjem obdobju se je v Sloveniji, predvsem v Halozah, pa tudi v Pomurju, spet zelo razširila steklina. Eden od razlogov je tudi ta, da je lisic desetkrat več, kot bi jih smelo biti. Veterinarska služba je poostrišla varnostne ukrepe, lovške družine pozvala, naj temeljiteje redčijo lisice, ljudi, ki so jih ogrizle domače živali ali pa so prišli celo v stik z divjimi, pa opozarjajo, da naj čimprej obiščejo zdravnika.

Magda Marinko.

Té Srb z Vojvodine je vendrak največji gauhar na Vogrskom. Več ljudi je bujo, med njimi mlajše tó. Zdaj se je pa te zglasilo nikšo mlaše (tinedžerka), štera je prej zaljubljena v toga človeka. Pripravljena bi bila prej una tó v vauzo titi za toga človeka volo, samo naj bi leko z njim vküper bila. - O njeno (pa njegvo) Marinko!

Lačni piloti? Ruski astronauti, šteri so že ne vejim kelko stau gnevov in lufti na postaji Mir, pa bi že pomalek mogli dojpri na zemlau, ka do ovak ger fertik, do prej eške par

GORBAČE(V) BREZI LAČE

mejsceov mogli ostati tam gor, kar Rusi nemajo penaz, ka bi nauvo raketo gorstrlili, s štero bi leko druge astronoute gorposlali namesto nji, nji pa dojpripelali. - Leko, ka ovim pojbam na nebi prva gesti sfali, kak Jelcini piti?

Gorbačov brezi lač. Toga poznoga Rusa so Merikanarge v Meriko pozvali, naj tam má en guč. Prva, kak se je program začno, si je Gorbi v hoteli dau lače pejglati, ka je samo tiste ene emo (ruski sistem?). Cajt je kauli ušo, Gorbačova pa eške nin nega. Merikanarge so že malo v straji bili, ka bau. Na fajni so ga šli pitat v hotel, če bi že nej trbólo pomalek titi. Dje, dragi podje, ge bi ušo, depa kak vidite, nemam lač! En cajt so lače eške itak nej najšli, naslednje so merikanarski detektivi mogli titi lače iskat. Slednjo

minuto so je najšli. - Merikanarge od Gorbina, zdaj ka več nikanej gé, eške itak pune lače majo?

Biznismeni po merikanarsko. Gđa so Beatlesi prvo paut bili v Meriki, sta se najšla dva podjetnika (vallalkozó), po naše bi pravili dva frejtoša, ka sta v hoteli Kansas City, gde so te hirešnji štirge engliški goslarge spali, dojkúpili tiste vankišne pa blazine oblačala, na šteraj so trüdni muzikantke spali. Té so na 160 gezaru mali falajčkov razrezali, pa vsaki falajček za en dolar odali. Merikanarska mladina pa je kipüvala, kak med. - Biznis je nej norija.

Biznismeni po vgrsko. Dva gaunara v Szolnoki sta šla na panauf, pa sta prejdnje prosila, ka bi njiva v zarendo vzela kontenere. Prej dobro, za 200 forintov vam damo po enoga. S cejle krajine

so jim vküper zvozili 200 kontenerov. Dobriva ftica sta té lade iz aluminiuma odpelala, nin lepau vrazmo zožagala in kak aluminium odala za dobre penaze MEH-i, tam gde staro železo pa papér vküperberéjo. Naredila sta od 30-100 milijonov škode, če pa de panauf nauve kontenere mogo kúpiti, te pa škor eno milijardo. - Šüsünge! Biznis je nej za norce?! Koma bi vi vüje gorpotegnili? Norcom ali pa šlafjarom?

Radio, šteroga je trbej gorpotegniti. En čeden englandarski človek je vözmislo takši radio, šteri ne nüca nej elejkríš pa nej baterije (elem). Tak ga je trbej gorpotegniti, kak kakšo vöro. Dvajsti sekund ga je potrebno gorvlečti, pa te radio 40 minut deje. - Po svejti se zato včasik kaj čednoga tó godi.

Fr.M.

Pismo iz Sobote

NOVINE

Ne ven več, gda so vöprišle prve novine na svejti, že dugo je od toga, gda san skončo šoule. Znan pa, ka pomejni rejč NOVINE. Pomejni, ka nan nosijo neka nougova, tou, ka se gódi po svejti ali pa v sousednjoj vesi. Leko tou tó, ka je na ton svejti ške kaj staroga, pa smo od toga nika nej znali. V glavnon, nosijo nan pred oči vse tou, ka novinari notru napišejo. V knjižnoj slovenščini se novinan pravi ČASOPIS, pomejni, ka na tisti papejraj leko preštejmo, ka se je v nekšon časi napisalo in zgoudilo. Godi pa se po ton svejti telko toga, ka je vse nej mógouče napisati. Pa ške tou o kon ali o čen se piše, je v edni novinaj napisano etak, v drugij pa palik čista načik.

Poglednimo najprle, kak bi tou bilou pri športi. Špilali so nogometiši iz ednoga varaša prouti ovin iz drugoga varaša. Nej edni so nej dali nej ednoga gola, bilou je 0:0. V prvi varaški novinaj je pisalo tak: "Naši so palik pokazali, kak se špila, če neščeš zgibiti. Lejko cilou povejmo, ka bi na kraji lejko gvinali, če sodnik ne bi podržo za ove druge. Naši podje so ji rejsan obračali, kak so ščeli, dapa labda nikan nej najšla pout do gola."

V drugij varaški novinaj pa je pali pisalo tak: "Naši so rejsan nej meli sreče, pa ške sodnik je držo za naše protivnike. Gđa smo že mislili, ka gvinama, je tekmo doj sfüjčko in ostalo je 0:0. Moramo praviti ške tou, ka so naši trüdili in

pokazali velko znanje, dosta vejkšo, kak kda koli do zdaj. Cejli čas je človek meu obütেক, ka gleda na igrišči samo naše pojbe." Rejsan ne ven, sterin novinan naj vörvlen. Ali, če je bilou 0:0, si tak brodin, edni so nej kaj dosta valali.

Idemo dale, v politiko!

Eden bole prejdnji je šou v edno drugo državo, ka se zgüči za nekšen dober poseu. Palik mamó dvoje novine, edne, ka so za njegovo politično partijo in ove druge, ka so za edno nacišno politiko.

Njegve so napisale etak:

"Moramo znati, ka v tej žmetni časaj za našo gospodarstvo te obisk dosta pomeni. Kak smo zvedli, se je dogüčo o dosta novi poslov z našimi padašami iz tjinje."

Drüge novine pa etak:

"Zakoj se zdaj, kda moramo rejsan gledati, ka se splača in kaj nej, nekaj samo tak lejča po tjinji in zapravla državne pejnaze. Na konci koncov mo palik vidli, ka so nas okouli prinesli."

Zavolo toga, ka novine pišejo tak vse vkrijž, moja tašča Regina, trmo čedna ženska, novinan ne vrvle. Pravi, ka v novinaj lažajo. Vrvle edino tou, gda nut piše, ka do šle penzije gor. Zató kúpivle novine, depa samo tiste, gde najde napisano, da se bo tou rejsan zgoudilo.

MIKI

SRACKA PA TJIKLA

"Muštji pa ženstje so inda z domanjog platna meli gvant. V **STEVANOVC** so se **muštja luča** naprej na gombo zapéjrala. Bilé so tak, ka so skaus dola gnátje bilé, pa so bilé takše, ka od kuléna tadóla vaustja. **Muštje srajce** so se na gombo zakapčúvale, na rokavaj nabrana biléj, na plečaj so grbe mele. **Spaudja luča** so doudja bile, vrkar so bile zvezane z lačnjekom, spodkar pa s tjtjicami. **Spaudnja topla srajca** je tó dudje rokave mejla. **Pruslejk** je emo na en réd gombe aj na dva rada. **Rejkli** se je tó z gombi zakapčúvo, na dvej gomba aj na štiri gomba. V zimi so kusti, kratki **kapaut** nosili. Moški **cipeldje** so se vezali s tjtjicami, **črejvli** (škornji) so segali niže koléna. **Cipeldje** pa **črejvle** so domanjí šauštarge delali. **Stromfe** so tjiplene nosili (črne, ridjave, súrkaste). **Kuolap** je bijo žamatni (črni, ridjavi, súrkasti), za kuólapom so nosili moški ftičion perdje. Po svetkaj so meli **baršan** (kvarato).

Tjéjkla ženska so bilé skaus kaulak sklajana, z eden kraj so se zakapčúvala. Pa taše so tó bilé, ka so sklajana tó bilé, pa nej do-

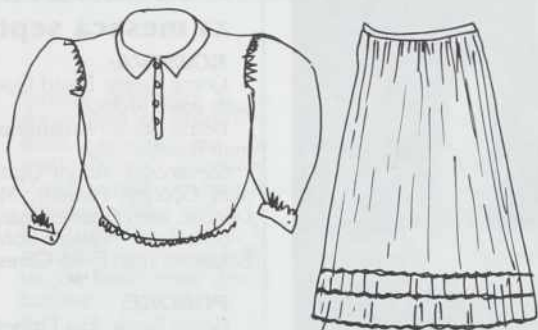
laspejglana, pa so té spodkar kaulak mela na dva rada žnjauro. Najsodkar pa te pa taša žnjauro bila, ka je dola stala. Z gombami so se zakapčúvale. Tjéjkla so bila dudja od cipel gora en padén. **Spaugnji rokavci** so meli ščiptja po rokavaj kaulak, pa kaulak šinjeka, pa naprej vse dola. **Vrnji rejklin** je po rokavaj kaulak žnjauro emo. **Spaudnja tjikla** so dobre šurtje bilé, so se vezala. Z vrnjo so se glijale. Spodkar

(črni, črnisivi, ridjavi, bejli). Čizme so tó nej nosile, ka je drago bilau. V **nisike cipeldje** so ridjave, črne, súrkaste prausne štronfe obúli. Ništerni so meli fajnstje štronfe tó. Oženjene ženske so nota pod vacalejgom **aubo** nosile. Stare žéne so se na **pautec** česale, mlade pa taznak. Dekle so šagau mele s škarici si včasí gorazažagati vlasé. Na **fórtodji** so kaulak ščiptji bilé, pa zar so je zvezali s pantliko.

meli, na šterom skaus so bili gumbi, sikši kraj pa žepka. V zimi so **kusti dudji rejkli** nosili, šteri je **frnól** emo notra. Pa s **sarami črejvle** (škornje). V leti pa na **cug črejvle**, če so k meši šli, pa kraugli **kolapoš**. Kolapoš je pantlik kaulak emo, nota so klali rauža, rastovo listje. Doma so lesene črejvle nosili, pa šapko, aubo (kapa) iz sámata (žamet).

Vrnje ženske tjikle so mele rémen cúj. Spaudje tjiklo je tó nabrano bilau, pa s tjtjico so jo zvezali. Dekle so največ **bejli rejkli** pa **roza tjiklo** nosile, starejši črno ali sivo. Ka so k meša nosili, tisto so v krčmau, ali pa ovak nej nase djali. V zimi so nosile na **odevanje vacalejk** ali **cvejder**. Čizme so nej mele, litji **nizke cipele** so nosile. Dekle so **bejle štrumfe**, ženske pa črne ali ridjave nosile. Dejkle so z gaulo glavauv ojdle. Stare žéne so k meši črni **klaut fórték** nosile. Mlade pa kraugloga, šteri radé emo notra, pa kaulak fodre. Zar so veuko šaupó zvezali na riti. Turbe so ženske nej nosile. Knidje pa **vacalejzéc** so v rokaj nesle, da so k meši šle."

Marija Kozar

so mele duplanske fodre, na tau gora pa ščéptje. Eške ženske po prvi bojni so tó nej nosile lače, budje. V zimi so nej mele kapaut, liki **cvejdrí** so bilé pa **vacalejk** na **odevanje**

V **SAKALOVCI** so **moški** tó s kustoga domanjoga platna nosili šurtje vrnje **lače s camejrami**. Spaudje lače so z **lačnjekom** pa s tjtjicami zvezali. Na bejlo **sracko** so črni **parslejk**

GASILSKO PRIJATELJSTVO

"Zahvaljujemo se Gasilskemu društvu iz Lemerja/Rakičana za podaritev gasilskega vozila/motorne brizgalne gasilcem Mono-

zilo prostovoljnim gasilcem iz Slovenske vesi, njihovim kolegi iz Rakičana pa so poskrbeli za motorno brizgalno.

torje pohvaliti. Kajti v Slovenski vesi je situacija povsem drugačna kot je bila na Gornjem Seniku pred dvema letoma na podobni gasilski proslavi. (Takrat smo za podobno "dvojezično" mašo izrazili nazadovolj-

le najstarejši spominjajo, da so nekoč v lepem slovenskem jeziku lvalili gospoda v kapelici, katere zavetnik je sv. Florjan.

Dogodka se je udeležil tudi Ernő Eöry, predsednik Gasilske zveze Slovenije. ki

štra-Slovenske vesi. Listina naj bo znak našega spoštovanja za nesebično pomoč." Tako je pisalo v zahvalni listini, ki sta jo prejeli gasilski društvi iz Slovenije v soboto, 28. oktobra. Prejšnjo soboto so v Slovenski vesi gasilci iz Lemerja predali gasilsko vo-

Svečanost se je začela s sveto mašo na prostem, ki so jo darovali trije župniki, in sicer Zoltán Németh iz Monoštra, Štefan Toth iz Števanovcev ter Ivan Campilin iz Martinja. Čeprav je bil le del mašnega obreda v slovenščini in domači govorici, moramo organiza-

stvo.) "Slovenčarje" spadajo k monoštrski župniji in prav ta vas je bila menda med prvimi, kjer so slovensko mašo zamenjali z madžarskim obredom. Tako se

je v svojem nagovoru podaril predvsem pomembnost medsebojne pomoči ob morebitni naravni ali drugi katastrofi.

-MS-

... DO MADŽARSKE

Obisk pri Slovenskem društvu v Budimpešti

11. novembra bo vodstvo Zveze Slovencev obiskalo člane Slovenskega društva v Budimpešti. Srečanje bodo popestrile tudi kulturne skupine iz Porabja, med njimi Mešani pevski zbor Avgust Pavel iz Gornjega Senika pod vodstvom Marije Trifus in pevke monoštrskega upokojenskega kluba pod vodstvom Marije Ritu-per.

Znanstveno posvetovanje in razstava v Mohaču

20. obletnico ustanovitve nekdanjega južnoslovenskega bazičnega muzeja v Mohaču bodo proslavili 17. novembra z novo razstavo. Priredili bodo tudi znanstveno posvetovanje z naslovom Vloga zgodovinskih in etnoloških vrednot pri ohranjanju identitete Hrvatov, Srbov in Slovencev na Madžarskem. Posvetovanja se bo udeležila tudi kustosinja Marija Kozar Mukič s predavanjem Etnološke raziskave med Slovenci na Madžarskem od 18. stoletja do danes.

18. december - Dan narodnih skupnosti

Pred kratkim je vlada R Madžarske sprejela odlok, da bo 18. december na Madžarskem dan narodnih skupnosti. Med drugim so se pogovarjali tudi o tem na seji Koordinacijskega sveta za manjšine pri uradu ministrskega predsednika. Seja, katere so se udeležili predsedniki državnih manjšinskih samouprav, je bila 27. oktobra v zvezi s proračunom manjšinskih samouprav za l. 1996 ter delovanje javnega manjšinskega sklada.

To je Amerika

CEST NIKOLI NE ZMANJKA

V Ameriki cest res nikoli ne zmanjka. Vsaj tako se zdi, če se voziš milje in milje daleč, pa vedno pač nekam prispješ. Tu pa tam se ustaviš, spiješ kavo, oh, kakšno kavo pijejo Američani, kaj pojješ in spet sedeš v jeklenega konja, vklopiš radio, ve-

ško govoreče kolonialno mesto, danes pa je po velikosti četrto največje ameriško mesto. V njem živi milijon 700 tisoč ljudi, od tega tretjina temnopoltih, sicer pa šteje skupaj z okolico kar 5 milijonov prebivalcev. Obdana je z rekama Delaware in

postvo Holandci, tem pa spet Angleži. Voditelj William Penn je leta 1682 ustanovil Philadelphijo kot "mesto bratske ljubezni", v katerem je bila dovoljena verska svoboda. Novosti pa je pozneje v mesto prinesel spet Benjamin Franklin. Ta je

Ne samo čudovite zgradbe, tudi vodnjaki ponujajo občudovanja vredno lepoto. Pa vsemu navkljub ne razveseljujejo samo oči, ne malo nadebudreže se v njih tudi kopa in igra, brezdnomci si v njih perejo svoje cunje...

dno najdeš dobro glasbo, si rečeš: "No, pa se podajmo novim dogodivščinam naproti," in stopiš na plin.

Iz Washingtona sva jo ucvrla čez delček države Maryland v sosednjo državo Delaware. Tu je država, v kateri pri nakupu sploh ne plačaš davka, torej tako imenovano tax free območje. Kar mikavno, pa četudi Američani sploh nimajo kaj dosti obdavčenega blaga, že tako je čez lužo vse ceneje kot v Evropi in tudi pri nas. V mestu Wilmington sva poiskala prenočišče in se odpravila v bližnji New Castle, čudovito "angleško" mestece ob obali. Tako romantičnih in prijetnih krajev si človek, dokler ne zaide vanje, niti zamisliti ne more, zato je bila res prava sreča, da tisti dan nisva bila preveč pozna in sva si lahko pred spanjem privoščila še krajši izlet.

Cilj naslednjega dne je bila Philadelphia, mesto v Pennsylvaniji. Philadelphia je bila največje angle-

Schuylkill. Prva je mejna reka s sosednjo državo New Jersey. Mesto označujejo kot "zibelko naroda", prenovljene stare in zgodovinsko pomembne zgradbe pa v kulturnem smislu uvrščajo na prvo mesto v Združenih državah Amerike. Številna gledališča, muzeji, koncertne dvorane in druge podobne hiše so res prava paša za oči. Ob in po njih vodijo v staro opravilo oblečeni vodniki in za hip se zazdi, da se je zanje čas ustavil že v prejšnjem stoletju ali pa še malce prej. Konjske vprege prevažajo mnoge turiste po najbolj zanimivih delih mesta, informacijski uradi oziroma stojnice pa so prav tako zelo dobra pogruntavščina zlasti za tiste, ki so prvič v tem velikem mestu.

Če malce pošarimo po preteklosti, naj omenim, da je na njegovo zdajšnje območje kancler Gustav Adolfs okoli leta 1640 poslal švedske in finske koloniste. Švedom so čez kakih 15 let prevzeli gos-

Kot za stavo pa sva sredi križišča na drogu zagledala slovensko zastavo. Čudno, kaj neki dela v Philadelphiji? No, bila je ena izmed mnogih ob cesti, ki vodi do muzeja umetnosti.

NAŠE PESMI (111)

REJZKA

/: Rejzka, Rejzka,
Rejzka,
povej mi istino,
kaj te (j)edna
lejpa sejra
dekla rada ma.:/

(Gornji Sinik)
- mkm -

PORABSKA KRONIKA

za meseca september, oktober

ROJSTVA:

Gornji Sinik: David Gyeček (oče Agošton Gyeček, mati Ildiko Mukič)

Dolnji Sinik: Anamarija Pinter (oče Tibor Pinter, mati Rozalia Szily)

Števanovci: Adam Domiter (oče Karoly Domiter, mati Gyöngyi Nemes); Martin Dončec (oče Karoly Dončec, mati Andrea Paár)

Sakalovci: Valter Jožef Šolymoši (oče Jožef Šolymoši, mati Erika Čeresnjak)

POROKE:

Gornji Sinik: Eva Embersič (pd. Būkašna) in Mihaly Krajar (pd. Vankin)

Slovenska ves: Melinda Holec in Peter Tóth

UMRLI:

Dolnji Sinik: Šulič Istvánné (roj. Marija Wachter), Joszt Jánosné (roj. Ana Maicz)

Slovenska ves: Jožef Holec

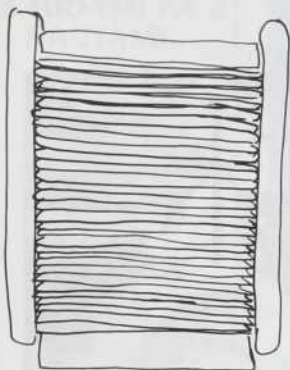
skupaj z Luisom Timotheem izdal tudi prvi časopis v nemškem jeziku v Ameriki "Philadelphische Zeitung". Sploh je v mestu vladalo precej svobode na mnogih področjih. Vanj so radi prihajali mnogi, nekateri v njem celo ostali.

Danes je v Philadelphiji najbolj razvita naftno rafinerijska dejavnost, sledijo pa ji ladjedelništvo, elektrotehnična, železarska, kemična, papirna, tekstilna in druge industrijske dejavnosti. Ob 200-letnici Združenih držav Amerike so mestno središče preuredili in razširili. Znamenite zgradbe, v katerih so že omenjeni muzeji, glasbene dvorane, gledališča in podobno, se ponosno dvigajo v nebo, ki ga ob njih, vendar v sozvočju z njimi, skorajda prekrivajo veliko višji in novejši stolpci. Ja, pa še na zelenje ne gre pozabiti. Tega je veliko, tako kot je veliko življenja v mestu.

Lidija Kosi

KAJ JE TAU?

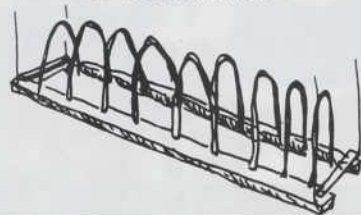

Kak se zove

- na Gorenjon Siniki.....
- na Dolenjon Siniki.....
- v Ritkarovci.....
- na Verici.....
- v Števanovci.....
- v Andovci.....
- v Slovenskoj vesi.....
- v Sakalauvci.....
- Kak so nūcali.....

Rešitev iz številke 20/1995

žkrušnica - lesena priprava za shranjevanje kruha
 kenyértartórács - kenyér tárolására szolgáló faszerkezet
 Tak se zove: na Gorenjon Siniki, v Ritkarovci, na Dolenjon
 Siniki krušnjek, v Slovenskoj vesi, v Sakalauvci: krušnjak, v
 Števanovci, v Andovci, na Verici krošnjak.
 Tak so nūcali: z borovi lat pa z leskovi klincov napravljeni
 krušnjek za 5-8 kolačov krūja je viso v klejti na plafoni.
 Pravilne rešitve so nam poslali naslednji učenci iz
 Osnovne šole G. Senik: Andreja Nemet, Anastazija
 Bajzek, Viktor Casar in Tomaž Fartek

JESEN

Jesen je lepa, pisana in zanimiva. V septembru že postane hladneje. Zjutraj je zelo hladno. Največkrat je slana in megla. Pozneje se megla dviguje in začne sijati sonce. Ponavadi je popoldan že prijetno jesensko vreme. Zvečer je že spet hladno. Ljudje se

sensko zelenjavo in jo shranjujejo za zimo. Pridnim gospodinjam je zraslo mnogo zelenjave. V sadovnjakih pobirajo in trgajo jesensko sadje, jabolke, hruške in slive. V gozdovih pripravljajo drva, da bodo imeli dovolj kurjave.

domov. Potem obdelajo zemljo: pognojijo, preorjejo, pobranaajo in posejejo ozimno žito. Na urtovih pospravijo več vrst zelenjave: papriko, paradižnik, zelje, korenje, peteršilj, spinačo, rdečo peso in solato. Gospodinje shranjujejo

zemljo. Listje je rumeno, rdeče, rjavo in svetlo zeleno. Pada že z dreves na tla. Sonce je dan za dnem niže na obzorju. Dnevi se krajšajo in noči daljšajo. Hladneje je, zato se topleje oblačimo. Ptice se selijo v toplejše kraje. Na vrtu se "poslavlja" mnogo lepih cvetlic. Prebivalci gozda se gostijo in nabirajo plodove za zimo. Tudi človek pospravlja pridelke in se pripravlja na zimo.

V jeseni sonce že bolj slabo sije. Ladno je, zato se bola moramo ravnati. Megla se nut potegne, ka človek komaj vidi enga-drugoga. V gauški že liske pada. Gauške usiksofele farbo majo, štero je zelo lejpo. Lidge po njivaj nut spraulajo, ka so cejlo leto pripaivali. Bagundli, repo berejo pa sejajo na drugo leto, ka aj bau krū a usiši den.

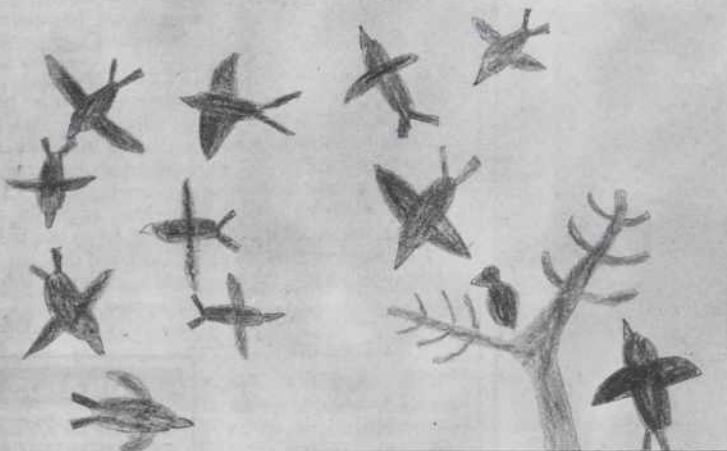
Jesen je pisana in lepa.

Meni se jesen zelo vidi!

Hajnalka Škaper
 OŠ Gornji Senik

Žolt Labric
 OŠ Gornji Senik

Ptice so odletele na jug.

morajo topleje oblačiti. Tudi narava se spreminja. V gozdovih pada pisano listje z dreves: rumeno, rdeče, rjavo. Tudi gozdne živali se pripravljajo na zimo. Posebno pridne so veverice. Največ dela imajo kmetje. Delajo na njivah, v gozdovih, v sadovnjakih in na vrtovih. Na njivah trgajo koruzo, kopljejo krompir, pulijo peso in repo. Ko so vse pospravili, njuje preorjejo in posejejo ozimna žita: pšenico, ječmen in rž. Na vrtovih pospravljajo je-

Jesen je zelo lep letni čas, ampak vsi komaj čakamo zimo.

Anastazija Bajzek
 OŠ Gornji Senik

Jesenska narava se spreminja. Vreme postaja hladnejše. Ptice odletijo v toplejše kraje. V jeseni imajo ljudje mnogo dela. Na njivah pospravljajo poljske pridelke: kopljejo krompir, trgajo koruzo, pulijo peso in repo, pobirajo buče. Pridelke odpelejo

zelenjavo v klet za zimo. V sadovnjakih pobirajo jesensko sadje: hruške, jabolka, slive, kostanj, orehe, grozdje. Ko pospravijo pridelke, začnejo delati v gozdu. V prostem času nabirajo gobe. Jesen je lep letni čas. Ljudje čakajo zimo, da bodo počivali.

Andreja Nemet
 OŠ Gornji Senik

Jesen je tu. Jesen je čas, ko pogosto dežuje, je megla in listje pokrje

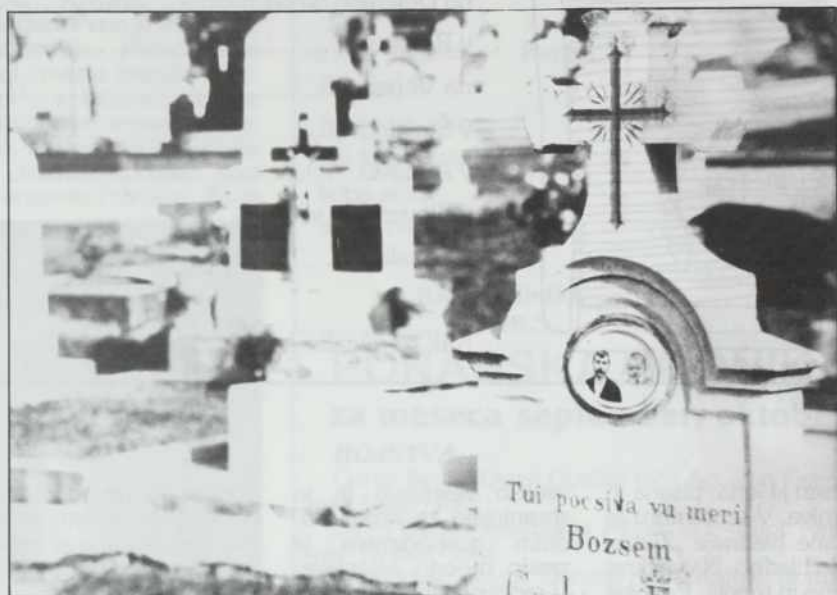
So dnevi
 So dnevi v letu,
 ki nam jabolka
 rdečijo,
 so dnevi v letu,
 ki nam kruške rumenijo.
 So dnevi v letu,
 ko nelba obok je kot
 svilen,
 so dnevi v letu,
 ki jim pravimo - jesen.

Livija Casar
 2 razred

PORABJE IZ OBJEKTIVA

Foto: K. Holec

Radenska

NARAVA DAJE NAJBOLJŠE

NIKA ZA SMEJ

Rokajce

Naša Erika etognauk etak pravi svojma dragomi mozej. Petri: "Peter! Zima se približava. Tmok bi lepau bilau, če bi mi edna dobra rokajce kúpo." Peter pa etak: "Rokajce, rokajce. Ka boš pa z njimi? Vej pa roke napona v mojoj žepki držiš."

Lübezen

Naša Agica se je etognauk šetala s svojim dragim Hugonom, pa ga etak pita: "Hugo. Gda si pa napamet vzeo, ka ma rad maš?"

Hugo pa: "Te, gda so mi padaši začnili gučati, ka sam eden velki somar (osel)."

Financminister

Etognauk so v Budimpešti dojnamalali našoga financministra na strašen velki kejpa so ga na pauti vopostavili. Lüdje ga gledajo, pa gnauk samo eden etak pravi drugomi: "Kak so ga pa dojnamalali, vejpa nika tak vö ne gleda kak pravi!" Zdaj pa nakak

etak: "Kaj pa nej, pa ne vidiš kakšne velke bajüsi (brke) ma?"

Zdaj pa te prvi etak pravi: "Zaman ma velke bajüsi, itak je nej takši kak on, vejpa roke v svoji žepki drži."

Dež

Eden gospaud, šteri eške inaša tū ma - pamet pa nej gvüšno - etak pravi inaši: "Gustek! Idi pa v ogradci polej rauže!"

Gustek pa: "Dragi gospaud, vejpa veney tak dež de, ka se vse praši!"

Gospaud pa: "Ka se pa bojiš toga dežja? Vzemi si drževnico (dežnik)."

I. Barber

PORABJE

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov uredništva: H-9970
Monošter, Deak Ferenc ut 17.,
p. p. 77, tel.: 94/380-767

Tisk:
SOLIDARNOST
Arhitekta Novaka 4
69000 Murska Sobota
Slovenija
Po mnenju Ministrstva za kulturo št. 415-715/93 mb z dne 3. 11. 1993, se časopis PORABJE uvršča med proizvode, od katerih se plačuje davek od prometa proizvodov po 13. točki tarife 3. zakona o prometnem davku (Ur. list RS, št. 4/92)
ISSN 12187062